HALK VE DİĞER SAĞLIK PERSONELİ GÖZÜYLE KADIN ECZACI

*Bu yazı, Amerikan Eczacılar Birliği bünyesinde oluşturulan bir çalışma grubunca yürütülen araştırma sonuçlarını kapsayan **"Eczacılıkta Kadın"** konulu rapordan alınmıştır.*

TEB Haberler

1970'lerde, bayan eczacı imajı için çok az şey yapılmış olsa da eczacılar, "Eczacının Toplumdaki Yeri" konusu ile oldukça ilgilenmişlerdir. Örneğin 1972'de APHA (Amerikan Eczacılar Birliği), "Dichter Motivasyonel Araştırma Enstitüsü" ile birlikte "Geniş Kapsamlı Eczacılık Hizmetleri ve Öneminin Tüketiciye Aktarılması" başlıklı bir çalışma raporu hazırladı. Genelde Dichter Raporu olarak bilinen bu rapor, eczacının hasta ile olan ilişkisinin yok olduğunu, buna karşın hastanın eczacıdan mesleki hizmet ve kişisel bilgi beklediğini ortaya çıkardı.

1974 yılında Gagnon'un "Ulusal Eczaneler Birliği" için yaptığı çalışma sonuçlarına göre ise; tüketici, ihtiyacı olduğu her an eczacının —ilaç hakkında her türlü kişisel açıklama da dahil olmak üzere— yardıma hazır durumda olmasını istemektedir. Bir Eyalet Eczacılık Kurulunun tüketici üyesi de tüketicinin eczacı ile daha yakın ilişki içine girmek istediğini ve buna bağlı olarak eczacıyı ilacın bilinçli kullanımını sağlamada, bilgi dağarcığını daha yararlı hale getirmeye zorladığı fikrini savunmaktadır.

70'li yıllardaki bu tüketici ağırlıklı çalışmaların amacı, eczacılara halkın kendilerinden mesleki hizmet beklediğini göstermekti. Ayrıca, bu tür bir araştırmayı gündeme getiren gerçek, halkın ilaç ve ilaç hakkındaki bilgi ihtiyacı ile karşı karşıya kalmış bir eczacının üstleneceği en uygun rol konusundaki anlayış farklılıklarının olması idi. Pek çok eczacı, hastanın bu tür ilaç bilgisi ile rahatsız edilmek istemediğini veya bu bilgilerin reçeteyi yazan doktor tarafından verilmesi gerektiğini varsaymaktaydı. Fakat araştırma sonuçları bu varsayımın ne kadar yanlış olduğunu ortaya koydu.

Halkın bayan eczacıyı kabul etmede çekimser davrandığı kanısı ise hala sürmektedir. Bu kanının özellikle meslek sahipleri ve bayan eczacılık fakültesi öğrencileri arasında yaygın olması ilginçtir. Buna karşın Araştırma Grubuna göre halkın erkek eczacıyı tercih ettiğine dair kesin hiçbir kanıt yoktur. Kadının eczacı olarak kabul edilme probleminin, aslında eczacının kadın olarak tanınması problemi olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma Grubu ayrıca bayan eczacıların toplum tarafından tanınmasındaki güçlüğün aslında tüm meslek mensuplarını ilgilendiren daha geniş bir tanınma problemini yansıttığına inanmaktadır. Bu konuda sadece bayan eczacılar üzerinde yoğunlaşma daha büyük olan esas sorunun gözden kaçmasına neden olabilecektir.

TÜKETİCİNİN GÖRÜŞLERİ

Halk, eczacının sağlık hizmetlerindeki rolü gibi, eğitimi hakkında da sadece yüzeysel bilgiye sahiptir. Kişiler artık yazılmış bir reçetenin kompleks veya anlaşılmaz bir işlemi gerektirdiğini düşünmemektedir. Diğer sağlık personeliyle beraber halk, hastane ve benzeri kurumlardaki eczanelerde bulunan ilaç danışma ve bilgilendirme servislerinin varlığından habersizdir. Ayrıca tüketici, reçeteli veya reçetesiz aldığı ve kullandığı ilaçların yaratacağı tehlikenin genellikle farkına varmaz. Özetle cüzdanına uygun bir şekilde ilaç alabilmesi tüketicinin tatmin olması için yeterlidir. Çoğu kişi için eczacının sunduğu hizmet denince sadece reçetenin kısa süre içinde okunması, ilaçların verilmesi veya eczanenin pazar günleri geç saatlerde de açık olması anlaşılmaktadır.

Daha fazla eczacı hastaya daha yakın bir üstlendikçe tüketici gözündeki eczacı imajı da o ölçüde değişecektir. Buna ek olarak halk, bu konudaki literatürü, tüketici ağırlıklı organizasyon programlarını kullanarak ve bilgi verebilecek kuruluşlara danışarak ilaç bilgilerini arttırmak için acemice de olsa bir çaba harcamaktadır. Halkın ilaca olan bu ilgisi, eczacıların verdiği danışma hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve desteklenmesi ile olumlu bir şekilde yönlendirilmelidir.

Herşeyin ötesinde eczacılar bu rolü kendi uygulama standartları ile daha uyumlu bulmaktadırlar ve bu konuda bayan eczacıların tüketici gözündeki eczacı imajının değişmekte olduğu söylenebilir. Gittikçe artan bayan eczacı sayısına rağmen toplumda eczacının erkek olması gerektiği kanısı hala yaygındır. Bu yaygın kanıya karşın bayan eczacılar, tüketici tarafından giderek daha fazla benimsenmeye başlamışlardır.

DİĞER SAĞLIK PERSONELİNİN GÖRÜŞLERİ

Araştırma Grubu'na göre, bayan eczacılar hemşirelerin kendilerini erkek eczacılardan daha çabuk kabule meyilli olduklarına inanmaktadırlar. Bununla birlikte hemşireler, bayan eczacıların rollerini özellikle hemşireler tarafından gerçekleştirilen görevlere doğru genişletmeleri ile tehdit edildiklerini düşünmektedirler. (Yani, ilaç verilmesi, i.v. karışım, ilaç düzenlenmesi... gibi görevler).

Diğer taraftan, özellikle yaşlı erkek doktorlar tarafından kabul edilme bir sorun oluşturabilmektedir. Örneğin, bayan eczacıların meslek alanındaki yeteneklerini inceleyen "1976 HEW Raporu" eczacıların doktorlar tarafından kabul edilmesi sorununa değinerek şöyle der; "Klinik eczacılık alanında, kadın eczacının kendini ispatlamak, mümkün olan en iyi işi ortaya çıkarmak ve diğer sağlık personeli tarafından kabul edilmek için belli ölçüde agresif ve atılgan bir kişilikte olması gerekiyor. Klinik eczacılıkta çalışmayı düşünen bir kısım bayan eczacı için işte bu özellik engel oluşturmaktadır, çünkü agresif ve atılgan olmak toplumda bir kadın için doğal kabul edilebilen özelliklerden değildir." Bu rapor, şu şekilde sonuçlanmaktadır: "Klinik eczacılık erkek işi olarak kabul edilmeye başlanmıştır çünkü, kadın eczacılar giderek daha fazla oranda serbest eczanelerde yardımcı eczacı olarak çalışmayı tercih etmekte ve böylelikle eczane sahibi veya klinik eczacı gibi belirleyici rollerden uzaklaşarak daha az yetki ve daha az maaşla çalışmak durumunda kalmaktadırlar.

Araştırma Grubu söz edilen bu HEW raporu

sonuçlarına şüphe ile bakmaktadır çünkü bu raporda varılan sonuçlar bayan eczacıların özellikleri ve bir klinik eczacı için gerekli özellikler hakkındaki izlenim ve tahminlere dayandırılmıştır. Klinikte agresif olmanın gerekli olduğu ve/veya bayan eczacıların erkek meslektaşlarına oranla daha az agresif olduğu konusunda kesin bir kanıt yoktur. Aksine bayan eczacılar erkek meslektaşlarına kıyasla daha değişik ortamlardan ve eğitim düzeylerinden geldikleri için daha kararlı ve kendine güveni daha fazla kişiler olma olasılıkları yüksektir.

Klinik eczacılığın, halen üniversitelerde yoğunlaşmış bir çalışma alanı olması ve akademik ortamda doktorların daha hoşgörülü ve yenilikçi davranmaları nedeniyle, bu konuda kesin yargıya varmak bu aşamada mümkün olmayacaktır.

Bu nedenle eczacıların yeni üstlendikleri roller hakkında doktorları mümkün olan en kısa sürede aydınlatmak gerekmektedir. Bu açıdan sorun sadece bayan eczacıları değil tüm eczacıları ilgilendirmektedir. Araştırma Grubu çoğunluğu bayan olan klinik diyetisyenlerin bilgileri ile kendilerini doktorlara kabul ettirdiklerini ortaya çıkarmıştır. Özetle, doktorlara kendini kabul ettirme konusunda bayan eczacıların örnek alabilecekleri modeller mevcuttur.

Gerçek şudur ki, pek çok bayan eczacı (tüm öğrencilerin % 39,3'ü) lisansüstü programlara katılmaktadır. Bu da eczacının klinik rolünü geliştirme isteğinin bir belirtisidir. İşte böyle klinik rol, özellikle genç doktorlar tarafından yavaş yavaş da olsa kabul edilmektedir. Belki de bu kabullenmeyi gittikçe sayıları artan bayan doktorların varlığı etkilemektedir. Sonuçta Araştırma Grubu bayan eczacıların benimsenme ve kabul edilme sorununun yavaş yavaş geçmişte kaldığına ve kendilerine klinik eczacılığın genel sağlık hizmetlerine katkısını gösterme fırsatı verildikçe en aza indirgenebileceğine inanmaktadır.

Bayan eczacıların halk ve diğer sağlık personeli tarafından kabul edilebilmesi konusunda olumlu gelişmelerin olduğu günümüzde bu konuda ciddi bir sorun olduğu söylenemez. Araştırma Grubu elindeki verilerin çoğunu eczacılıkla ilgili kesimlerden almış olması nedeniyle spesifik tavsiyeler verecek kadar yeterli bilgiye sahip olduğuna inanmamaktadır. Bunun yanısıra, Araştırma Grubu, çalışmalarını bayan eczacıların sayısının giderek artmasıyla ortaya çıkan sorunlarla sınırlandırmış ve bu nedenle de çalışmalarında özellikle bayan eczacıların kimlik sorunlarına eğilmiştir. Bu sorun bir kez çözüldüğünde, bayan eczacılarla ilgili çoğu problem de ortadan kalkacaktır.

KAYNAK: APhA TASK FORCE WOMAN IN PHARMACY, 1981.
ÇEVİRİ : TEB Çeviri ve Araştırma Bürosu